Az első egyházi vezetők

SZOMBAT DÉLUTÁN

E HETI TANULMÁNYUNK: Mikeás 6:1-16; Apostolok cselekedetei 6–7; 8:4-25; Zsidók 5:11-14

„És az Isten igéje növekedék; és sokasodék nagyon a tanítványok száma Jeruzsálemben; és a papok közül is nagy sokan követék a hitet” **(ApCsel 6:7).**

A pünkösdi megtértek között sok hellenista zsidó volt, akik a görög-római világból érkeztek és akkor Jeruzsálemben voltak (ApCsel 2:5, 9-11). Zsidóságuk dacára számos tekintetben különböztek a júdeai zsidóktól – az ApCsel 6:1 versében említett *„héberek”*-től. Az egyik legfeltűnőbb eltérés az volt, hogy nem ismerték a Júdeában beszélt arám nyelvet.

Sok más különbség is volt, mind kulturális, mind vallási téren. Mivel idegen országokban születtek, a júdeai zsidó hagyományokban nem voltak gyökereik vagy legalábbis nem olyan mélyek, mint a júdeai zsidóknak. Feltehetően nem kötődtek annyira a templomi szertartásokhoz és a mózesi törvényeknek azokhoz a részeihez, amelyek egyedül Izrael földjére vonatkoztak.

Mivel életük jelentős részét görög-római környezetben és a pogányokkal való közeli kapcsolatban töltötték, természetszerűen sokkal készségesebben megértették a keresztény hit befogadó jellegét. Tulajdonképpen Isten sok hellenista hívő által teljesítette a világszéles bizonyságtételre vonatkozó parancsát.

A HÉT DIAKÓNUS FELSZENTELÉSE

Olvassuk el ApCsel 6:1 versét! Miért panaszkodtak a görögül beszélő hívők?

„Panaszul hozták fel, hogy a görög özvegyasszonyokat mellőzik az adományok naponkénti szétosztásában. Bármely egyenetlenség ellentmond az evangélium szellemének, és Sátánnak sikerült a bizalmatlanság felkeltése. Azonnal intézkedni kellett az elégedetlenség minden okának megszüntetésére, hogy az ellenségnek ne sikerüljön lázadást szítani" (Ellen G. White: *Az apostolok története*. Budapest, 2001, Advent Kiadó, 59. o.). Azt a megoldást javasolták az apostolok, hogy a zsidók válasszanak maguk közül hét férfit, akik majd az *„asztal körül"* (ApCsel 6:2) szolgálnak [*diakoneō*], amíg ők imádsággal és *„az igehirdetés szolgálatában"* [*diakonia*] (ApCsel 6:4) töltik az idejüket. A *diakoneō* és a *diakonia* szavak ugyanahhoz a szócsoporthoz tartoznak, a kettő között az egyetlen eltérést az *„asztalok"* képezik ApCsel 6:2 versében, a 4. versben pedig az *„igehirdetés"*. Ez a *„mindennapi"* (ApCsel 6:1) melléknévvel együtt a korai egyház életének két fő részére mutat rá: a tanítás (*„igehirdetés"*) és a közösség (*„asztalok"*) szolgálatára, az utóbbi közös étkezésből, úrvacsorából és imádságból állt (ApCsel 2:42, 46; 5:42).

Azaz Jézus tanításainak felhatalmazott letéteményesei, az apostolok leginkább a hívők tanbeli képzésével és az imádsággal foglalkoztak, míg a hét diakónus a különböző házi gyülekezetekben felügyelte a közösségi tevékenységeket. Ugyanakkor a feladataikat nem korlátozták annyira, mint ahogyan a diakónia mai értelmezése veszi. Tulajdonképpen ők voltak az egyház első gyülekezetvezetői.

Olvassuk el ApCsel 6:2-6 szakaszát! Hogyan választották ki és bízták meg a hét diakónust?

A jelölteknek erkölcsi, lelki és gyakorlati értékekkel kellett rendelkezniük. Fontos volt, hogy jó hírük legyen, Szentlélekkel és bölcsességgel teljesek legyenek. A közösség jóváhagyásával választották ki a hét diakónust, majd imával és kézrátétellel bízták meg őket a szolgálatra. Úgy tűnik, hogy ez a szertartás nyilvános elismerést és felhatalmazást adott a diakónusoknak a feladatukra.

Ugye könnyű széthúzást teremteni a sorok között? Viszont az Istentől kapott lehetőségeinkkel hogyan járulhatunk mindannyian hozzá a békesség megőrzéséhez és hogyan összpontosíthatunk inkább a küldetésünkre?

ISTVÁN SZOLGÁLATA

A felszentelés után a hét diakónus nemcsak az egyházi szolgálattal foglalkozott, hanem a bizonyságtevéssel is. Ennek eredményeként egyre terjedt az evangélium és a hívők száma is sokasodott (ApCsel 6:7). Természetesen a növekedés ellenállást váltott ki a korai egyházban. Az elbeszélés a későbbiekben Istvánra összpontosít, akinek lelki nagysága rendkívüli volt.

Olvassuk el ApCsel 6:8-16 verseit! Mit tanítanak ezek a versek Istvánról, a hitéről és a jelleméről? Mi volt az a prédikációjában, ami annyira feldühítette az ellenségeit?

István hellenista zsidóként Jeruzsálem görög nyelvű zsinagógáiban hirdette az evangéliumot. Több ilyen is volt a városban. ApCsel 6:9 talán kettőre tesz utalást, az egyikbe a déli (cirénei és alexandriai zsidók), a másikba pedig az északi bevándorlók (Kilikiából és Ázsiából valók) jártak.

A vita kétségtelenül főként Jézusról folyt, ám az István ellen felhozott vádak arra utalnak, hogy az ő evangéliumértelmezése és az abból következendőkkel kapcsolatos felfogása meghaladta a júdeai hívőkét. Istvánt Mózes és Isten káromlásával, azaz a törvény és a templom elleni szentségtöréssel vádolták. Még ha néhány ponton félre is értették – vagy szándékosan elferdítették szavait – és hamis tanúkat bírtak rá, hogy ellene szóljanak, akkor sem teljesen hamisak a vádak, ahogy Jézus ügyében sem voltak azok (Mk 14:58; Jn 2:19). István kifejezetten elítélte a Szanhedrin bálványimádat-szerű templomtiszteletét (ApCsel 7:48), ami mutatja: jól értette Jézus halálának mélyebb következményeit és azt, hogy ez hova vezet, legalábbis a templom és a ceremoniális szolgálatok tekintetében.

Más szóval, míg talán sok júdeai származású zsidó hívő túlságosan kötődött a templomhoz és az egyéb szertartásokhoz (ApCsel 3:1; 15:1, 5; 21:17-24), nehezen tudtak azoktól elszakadni (Gal 5:2-4; Zsid 5:11-14), addig István és bizonyára más görögül beszélő hívők is gyorsan megértették, hogy Jézus halála az egész templomi rendszer végét jelezte.

Vigyázzunk, nehogy annyira leragadjunk egyes kedvelt elgondolásainknál, hogy kizárjuk az új világosságot! Miért kell erre nagyon ügyelni?

A SZANHEDRIN ELŐTT

Olvassuk el ApCsel 7:1-53 verseit! Mit mondott István a vádolóinak?

Istvánt az ellene felhozott vádak miatt letartóztatták és a Szanhedrin elé vitték kihallgatásra. A zsidó tradíció úgy tartotta, hogy a törvény és a templomi szolgálat volt abból a három oszlopból kettő, amelyeken a világ rendje nyugodott, a jó cselekedet pedig a harmadik. A judaizmus legszentebbnek tartott dolgai elleni támadásnak vették azt is, ha valaki csupán utalt rá, hogy a mózesi szertartások idejétmúlttá váltak. Ezért vádolták a diakónust istenkáromlással (ApCsel 6:11).

István válasza az *Az apostolok cselekedetei* leghosszabb beszéde, ami már önmagában mutatja jelentőségét. Bár első látásra csupán Izrael történelme pontos felidézésének tűnik, a beszédet az ótestamentumi szövetség összefüggésében kell érteni, úgy, ahogyan a próféták vették, amikor vallási reformerekként a követelményeihez való visszatérésre szólították Izrael népét. Ilyen esetekben időnként a héber *rîḇ* szót alkalmazták, ami a legjobban talán úgy fordítható, hogy „szövetségi per". Azt a gondolatot fejezték ki ezzel, hogy Isten törvényes lépésekhez folyamodik a népével szemben, akik nem tartották be a szövetséget.

Mik 6:1-2 verseiben például háromszor szerepel az, hogy *rîḇ*. Azután a Sínainál kötött szövetség mintáját követve (2Mózes 20–23. fejezetei) Mikeás Istennek a népért végbevitt hatalmas tetteire (Mik 6:3-5), a feltételekre és a szövetség megszegésére (Mik 6:6-12), majd az annak megszegése miatti átkokra (Mik 6:13-16) emlékezteti az embereket. Valószínűleg ez István beszédének a háttere. Amikor megkérték, hogy adjon magyarázatot a tetteire, nem igyekezett cáfolni a vádakat, sem védeni a hitét. Inkább ugyanúgy felemelte a hangját, mint a régi próféták, amikor Isten *rîḇ*-jét közvetítették Izraelnek. Isten és Izrael múltbeli kapcsolatának hosszú áttekintésével be akarta mutatni a nép hálátlanságát és engedetlenségét. ApCsel 7:51-53 verseiben valójában István már nem vádlott, hanem Isten prófétai ügyvédje, aki az Úr szövetségi perébe fogja a vezetőket. Ha az apáik vétkesek voltak a próféták megölésében, ők még inkább azok. Nagy a jelentősége annak, amikor vált és a *„mi atyáink"* (ApCsel 7:11, 19, 38, 44-45) helyett *„atyáitok"*-ról (ApCsel 7:51) beszél. Megszakítja a népével való szolidaritás vállalását és határozottan kiáll Jézus mellett. Hatalmas árat fizet ezért, szavai mégsem mutatnak félelmet vagy megbánást.

JÉZUS A MENNYEI TRÓNTEREMBEN

Mivel a szó meghatározása szerint a próféta (héberül *nābî*) olyan személy, aki Isten nevében beszél, István abban a pillanatban lett próféta, amikor közvetítette Isten *rîb*-jét Izraelnek. A prófétai szolgálta azonban elég rövid volt.

Olvassuk el ApCsel 7:55-56 szakaszát! Mit jelentett István látomása?

„Midőn István ehhez a ponthoz ért, a nép között zavar támadt. Mikor Krisztust a próféciákkal összefüggésbe hozta és az említett módon szólt a templomról, a megdöbbenést színlelő főpap megszaggatta a ruháját. István annak a jelét látta ebben, hogy hangját csakhamar örökre elnémítják. Látta, hogy szavai mily ellenállást váltottak ki és tudta, hogy ez volt az utolsó bizonyságtétele. Noha prédikációjának csak a közepén tartott, mégis azonnal befejezte" (Ellen G. White: *Az apostolok története*. Budapest, 2001, Advent Kiadó, 67. o.).

Míg István a zsidó vezetők előtt képviselte, amit Isten felhozott ellenük, Jézus a mennyei trónteremben állt – azaz a mennyei szentélyben, az Atya mellett, ami azt jelezte, hogy a földi ítélet a valódi mennyei ítéletnek csak egy kifejeződése. Isten megítéli majd az izraeli hamis tanítókat és vezetőket.

Ez magyarázza, hogy miért hiányzik itt a bűnbánatra való felhívás, ami gyakori jellegzetessége volt *Az apostolok cselekedetei* korábbi beszédeinek (2:38; 3:19; 5:31). Izrael teokráciája a vége felé közeledett. Ez azt jelentette, hogy a világ az üdvösséget már nem Izrael nemzetének a közvetítésével ismerheti meg, ahogyan Isten megígérte Ábrahámnak (1Móz 12:3; 18:18; 22:18), hanem Jézus követői, zsidók és pogányok által, akiknek el kellett hagyniuk Jeruzsálemet és bizonyságot kellett tenniük a világnak (ApCsel 1:8).

Olvassuk el ApCsel 7:57–8:1-2 szakaszát! Hogyan számol be István haláláról Lukács?

Az istenkáromlás büntetése megkövezés volt (3Móz 24:14), bár nem egyértelmű, hogy Istvánt halálra ítélték vagy csak a fanatikus tömeg lincselte meg. Mindenesetre a feljegyzés szerint ő az első követője Jézusnak, akit a hite miatt öltek meg. Saul lehetett István ellenfeleinek a vezetője, mert a tanúk az ő lábához tették le a felsőruháikat. Amikor István a hóhéraiért imádkozott, Saulért is imádkozott. Csak igen nemes jellemű és rendületlen hitű ember képes erre. E tettével határozottan bemutatta a hitét és azt, hogy Krisztus jelen van az életében.

AZ EVANGÉLIUM TERJEDÉSE

Az István fölötti győzelem hatalmas üldözést indított el a jeruzsálemi hívők ellen, kétségkívül ugyanazon ellenfeleik kezdeményezésével. Saul volt a csoport vezetője, aki nem kevés kárt okozott az egyháznak (ApCsel 8:3; 26:10). Az üldözésnek viszont jó következménye is lett.

A Júdeában és Samáriában szétszóródott hívők hirdették az evangéliumot. Így eleget tettek a parancsnak, hogy ott is bizonyságot tegyenek (ApCsel 1:8).

Olvassuk el ApCsel 8:4-25 verseit! Milyen tanulságokat szűrhetünk le ebből a beszámolóból?

A samaritánusok félig izraeliták voltak, még vallási szemszögből is. Egyistenhívőkként elfogadták Mózes öt könyvét, gyakorolták a körülmetélést és várták a Messiást. A zsidók szerint azonban a samaritánusok vallása nem volt tiszta, ezért nem lehetett részük Izrael szövetségi jogaiban.

A samaritánusok váratlan megtérése csodálkozást váltott ki a jeruzsálemi gyülekezetből, így az apostolok elküldték Pétert és Jánost, hogy értékeljék a helyzetet. Isten valószínűleg azért tartotta vissza a Szentlelket Péter és János megérkezéséig (ApCsel 8:14-17), mert így akarta meggyőzni az apostolokat arról, hogy el kell ismerni a samaritánusokat a hívők közösségének teljes jogú tagjaiként (lásd ApCsel 11:1-18).

És ez még nem minden! ApCsel 8:26-39 szakaszában Fülöp és az etióp eunuch történetét olvashatjuk, aki egy bibliatanulmány után meg akart keresztelkedni. Beléptek *„a vízbe mind a ketten, Fülöp és a főember, és megkeresztelte őt”* (ApCsel 8:38, RÚF).

Először a samaritánusok, majd az etióp, egy idegen, aki Jeruzsálembe ment istentiszteletre és már úton volt hazafelé. Az evangélium átlépte Izrael határát, eljutott az egész világra, ahogyan Isten előre megmondta. Mindez még csak a kezdet volt, ugyanis az első zsidó hívők az egész akkor ismert világot bejárták és hirdették Jézus halálának nagyszerű üzenetét, aki megfizette a bűnük büntetését és az üdvösség reménységét felajánlja mindenkinek, mindenhol.

Péter azt mondta Simonnak, hogy *„keserűséges méregben és álnokságnak kötelékében”* van (ApCsel 8:23). Mi volt a megoldás a gondjára és mindazokéra, akik hasonló helyzetben lehetnek?

TOVÁBBI TANULMÁNYOZÁSRA:

„A jeruzsálemi gyülekezetet ért üldözés nagy lendületet adott az evangelizálás munkájának. Az Ige szolgálatát e helyen eredmény kísérte és már az a veszély fenyegetett, hogy a tanítványok túl sok időt töltenek ott, megfeledkezve az Üdvözítő parancsáról, hogy az egész világra menjenek el. Elfelejtették: a gonosz ellen a legjobb védekezés a támadás. Azt gondolták, legfontosabb feladatuk a jeruzsálemi gyülekezet megvédése az ellenség támadásától. Ahelyett, hogy tanították volna az újonnan megtérteket: vigyék az evangéliumot azokhoz, akik még nem hallottak róla, abban a veszélyben voltak, hogy megelégednek a már elért eredménnyel. Isten megengedte az üldözést azért, hogy képviselői szétszóródjanak mindenfelé, ahol másokért munkálkodhatnak. Jeruzsálemből elűzve, a hívők *»szétszóródtak, elmentek, és hirdették az igét«*" (Ellen G. White: *Az apostolok története*. Budapest, 2001, Advent Kiadó, 71. o.).

BESZÉLGESSÜNK RÓLA!

1. **Olvassuk el figyelmesen a fenti Ellen G. White idézetet a korai egyházat veszélyeztető önelégültségről és arról, amit Isten elért rajtuk keresztül! Ez elsősorban azt jelenti, hogy a népszerű hiedelemmel ellentétben sok zsidó valóban elfogadta Jézust mint Messiást. Ami viszont még fontosabb, az az, hogy milyen figyelmeztetés rejlik ebben az egyházunkra nézve. Hogyan lehetünk biztosak abban, hogy nem köt le túlzottan bennünket a már meglévő dolgok védelmezése? Ugyanis a világba kell elvinnünk az üzenetünket!**
2. **A zsidók és a samaritánusok közti viszonyt az apostolok korában vad ellenségeskedés jellemezte, és ez már évszázadok óta így volt. Mit tanulhatunk abból, hogy a valószínűleg zsidó származású Fülöp Samáriában tett bizonyságot Jézusról? Hetednapi adventistaként sem vagyunk immunisak a kulturális és etnikai előítéletekkel szemben. Azonban a kereszt arra tanít, hogy mind egyenlően állunk Isten előtt. Hogyan kell ennek hatnia ránk? Krisztus halálának egyetemessége mit árul el az emberek végtelen nagy értékéről?**
3. **Hogyan viszonyult Fülöp az etióp kincstárnokhoz (ApCsel 8:27-30)? Hogyan fogadhatjuk nyitottabban a lehetőségeket, hogy másoknak is elmondjuk az evangéliumot?**
4. **Mit tanultunk *Az apostolok cselekedetei* 6-8. fejezeteiből, ami segíthet, hogy még hatékonyabban végezzük az egyház küldetését?**

IFJ. BERKI ANDRÁS:
AZ ÚT VÉGÉN

„Az ÚR
éjfélkor érkezik”
ma,
holnap –
vagy talán vár még
egy keveset,
hogy
biztos tudattá
érlelődjék bennem a remény:
az út végén
halál,
értelmetlen pusztulás helyett
világot ölelő keresztjénél
vár rám
megdicsőült Uram,
s én
kegyelmében teljesen
elmerülhetek.